

הוראות למורה

שלושה אולפנים קצרים

עם רחל חלבה

שלום למורות ולמורים לעברית כשפה נוספת המלמדים תלמידים מבוגרים,

כבר למעלה מ-20 שנה אני מלמדת, בעיקר בקהילה היהודית בואנקובר, את תוכניות האולפנים הקצרים שבניתי לרמות א, א+, ב. עכשיו החלטתי להעלות את החומרים של כל אחת מן הרמות ולחלוק אותם אתכם.

כל אחת מתוכניות האולפנים הקצרים מוצעת כמבוא מרוכז או כחזרה מרוכזת לרמה (תלוי ברקע התלמיד/ה), שאחריהם מומלץ להמשיך ברמה דומה בשעורים שבועיים בקהילה, במסגרת אולפן בארץ או קורס באקדמיה, כדי לעפל, להעשיר ולהעמיק. בדרך כלל, אין התלמידים יכולים לעבור מיד מרמה לרמה של האולפן הקצר.

הקורסים נמשכים כ-20-25 שעות כיתה כל אחד, 4-5 שעות ביום (ב-5 ימים בשבוע אחד או ב-5 ימי ראשון, משך 5 שבועות). כאשר לימדתי באוניברסיטת פקינג בבייג'ינג, השתמשתי בחומרי האולפנים הקצרים הללו לאורך הסמסטר בשילוב עם חומרים אחרים, תרגילים נוספים ומבחנים, כדי להתאים את החומרים למסגרת ולציפיות האקדמיות.

החומרים באוגדן של כל רמה ורמה המוגשים לתלמידים, כמו גם מערכי היום-יום למורה, גדושים בחומרים והצעות.

אי אפשר להספיק הכל!

תוכלו להשתמש בחומרים כמות שהם בכיתותיכם¹, לבחור מרכיבים מתוכם ולשבץ בתוכנית הלימודים שלכם, ואפילו לקחת כרצונכם, לשנות ולעדכן². אם תשתמשו בכל קורס בשלמותו, היו גמישים, אך נסו בכל זאת לשמור, פחות או יותר, על המבנה הכללי כפי שהוא מפורט במערכת השעות ובמערכי היום-יום.

חומרי כל רמה שהועלו לאתר, כוללים:

- חומרי אוגדן האולפן הניתן לתלמידים
- מערכת מפורטת של השעות ל-5 ימי אולפן של כל רמה - לשימוש המורה
- מערכי שעורים לכל אחד מ-5 הימים בכל רמה – לשימוש המורה.

את מערכת השעות והמערכים הכנתי כמובן לעצמי, ועל הבסיס הזה יכולתי לעבוד וגם לאלתר. כאן עדכנתי ופרטתי יותר, אך אל נא תצפו לטקסטים ערוכים בדקדקנות. אני מקווה שבכל זאת, תוכלו להפיק תועלת מן המכלול, לשאוב את המועיל, לשנות ולשפר כרצונכם.

---

¹ בקשו את רשותי, רק אם תרצו לפרסם את החומרים או חלקים מתוכם בפירסומים למטרות רווח.
² לצערי, הרבה מן החומר נכתב במקור בתוכנית 'דגשי' שאבד עליה הכלח, אבל שימשה אותי יפה ובנאמנות בזמנו. אני עדיין משתמשת ב'דגשי' לתיקונים ועדכונים ואז ממירה לPDF. ההעברה לתוכנה מתקדמת יותר שתאפשר לכם שינויים, כרוכה בהרבה טרחה, ולכן לא עשיתי זאת. אני מקווה שתוכלו בכל זאת להשתמש בחומר כמות שהוא, או להעתיק בהקלדה לכל תוכנה ולשנות כרצונכם.

ועוד, הרבה מן החומר מנוקד. אבל גם כך, ייתכן שיש ערבוב של כתיב חסר וכתיב מלא באופן לא סדיר. אני מקווה שלא נפלו יותר מדי טעויות חמורות.

וביתר פרוט:

- מערכת השעות של 5 ימי האולפן בכל רמה היא לשימוש המורה. המערכת מציעה את סדר הגשת המרכיבים השונים. היא גובשה משך שנים תוך ניסוי וטעיה. ניסיתי לקבוע בה סדר ואיזון של הכבד והקל, הדקדוק והתוכן. אבל כמובן שגם כאן אתם מוזמנים לשנות.
- המכתב לתלמידים הכלול באוגדן כל רמה, מתאר את מהלך האולפן הקצר והמצופה מהם. הוא כללי וניתן כמובן לשינוי והתאמה לרקע, ולאופנים של כל כיתה ומורה.
- בכל אחת מתוכניות האולפנים הקצרים הושם דגש על הדקדוק אך לא ביבשושיות, אלא אינטגרטיבית, תוך העשרה של אוצר המלים, ועידוד שיחה, הגשת שעת סיפור, האזנה לשירים ושירה בצוותא.
- יום האולפן מתחיל בשירים. בכל יום נלמדים ומושרים שירים חדשים יחד עם ה'רפרטואר' מן הימים הקודמים. השירים נבחרו בקפידה כדי להדגים ולחזק את השימוש בדקדוק הנלמד באותו יום (כך למשל שירים שיכללו רק בינוני ושם פועל ברמה א', מספיק היקריות של כל בנין הנלמד באותו יום ברמות +, ב, וכו'). השירים מוגשים בניקוד מלא או חלקי עם תרגום מלים מסויימות לאנגלית.
- לא תמיד קל למצוא שירים טובים הן מבחינת הדקדוק המבוקש, התוכן והגיוון המוסיקאלי. גם כאן אפשר ואפילו כדאי, לעדכן לשירים עכשוויים יותר, בתנאי שישמשו באותה דרך ממש. (ואם תמצאו שירים טובים ומתאימים יותר, אנא עדכנו אותי. אהיה אסירת תודה).
- כך או כך, חשוב תמיד, לפני התחלת הקורס, לבדוק ולעדכן את הקישורים במרשתת לשירים השונים ולתת לתלמידים רשימת שירים וקישורים מעודכנת לפי סדר הימים באולפן, כדי שיוכלו להאזין גם בבית.
- לכל נושא דקדוקי ולעתים גם להקניית אוצר המלים, אני משתמשת בתמונות מענינות, שאספתי ובחרתי בקפידה לכל ענין באלבומי תמונות או מצגות. אלה משמשים היטב ל'מדרש תמונה', ומעוררים שיחה מודרכת שבה אנחנו מיישמים בעיקר את השימוש במה שנלמד באותו יום ובאותה שעה, אבל לא רק ...
- על דרך הגשת הסיפור בהמשכים ב 5 'פרקים' בחמשת ימי האולפן, תוכלו לקרוא במאמרי:

[ספרות ילדים בהוראת שפה נוספת למבוגרים](#). (2009). הד האולפן, גליון 95. עמ' 27-36

The above article is based on the following unpublished paper:

[Hebrew Children's Literature and the Adult Learner of Hebrew \(2005\)](#).

- רק סיפור אחד נקרא בכיתה בהמשכים, בדר"כ בשעה האחרונה בכל יום לימודים. 'שעת הסיפור' מאוד אהובה על המשתתפים באולפן ומאפשרת שיחה על הסיפור בהתאם לרמה, ואינטגרציה לכל מה שנלמד. אם נכללו קטעים וסיפורים נוספים בכל אוגדן, הם מיועדים לקריאה עצמאית בבית במשך ימי האולפן הקצר או מאוחר יותר.
- חשוב שבידי המורה יהיה עותק של הספר המקורי כדי שהתלמידים יהנו מן האיורים. כדאי לעודד את התלמידים לרכוש את הספר (ברמה +, ב [ברמה א הסיפור 'ואז הצב בנה לו בית' שוכתב ורחוק מאוד מן הטקסט המקורי הקשה מדי לרמה זו).

- התרגילים המוצעים בכל אחד מהאוגדנים אינם מיועדים לכתובה בכיתה אלא לעבודה בבית. חלק מהם נעשים בכיתה עלפה. גם כאן אפשר להציע תרגילים אחרים, מעודכנים יותר המתאימים לנלמד בכל יום.

- פעילויות קשות אפשריות אחרי הצהריים (מיום האולפן השני או השלישי ואילך):
- היא יציאה ל'קניות' בקניון או רחוב חנויות, ושיחה בעברית על חפצים, מצרכים, מחירים, מידות וכו'
- ישיבה לכוס קפה או ארוחה בצוותא – הכל או כמעט הכל, בעברית.

ולסיכום:

החומרים העשירים מאפשרים לקשור הרבה מן הדקדוק הנלמד למרכיבים מתוכם: שירים, תמונות, דמויות, חפצים מסביב, ההכרות עם כל תלמיד/ה ותלמיד/ה וכו'. נסו לחשוב על התנהלות הקורס לא כמהלך הליניארי הבסיסי בלבד, אלא ככזה שרשת קורים החוזרים ונטוים לכל הכיוונים פרושה מעליו. נצלו הזדמנויות, הרגישו חופשיים לאלתר, לחזור ולהזכיר: מילה, משפט, ביטוי, וכו' מכל מה שרלוונטי לחומר הלימוד. אם ייווצר הקשר בין הנלמד לבין מה שהתלמידים נחשפו אליו בשעות או בימים קודמים בקורס – יש סיכוי גדול יותר שיישמר בזיכרון.